

Grote woorden

Aan de gemoedstoestand zal het niet liggen. De sfeer op de recente conferenties over ruimtelijke ontwikkeling zit er goed in. Het tij is aan het keren en we hebben er weer zin in. De minimaalste economische groei en er is weer een beroep op de toekomst, dus ook weer reden om te plannen.

Grote woorden worden niet geschuwd. Belangrijke opgaven voor Nederland, energietransitie, watermanagement, agglomeratiekracht, internationale connectiviteit. En tegelijkertijd een andere manier van werken, stadsmakers en *Hands-on Urbanism*. Lastige geografische concepten worden mainstream. Domeinen waar de ruimtelijke ordening weinig tot geen zeggenschap heeft komen centraal te staan en romantische organisatie- en financieringsmodellen zijn hot. Vol nieuwe energie storten we ons op vermeende vraagstukken en kansen voor de ruimtelijke ordening en stedelijke ontwikkeling. Het heeft iets tragisch, een vakgemeenschap die een gemarginaliseerd bestaan leidt en dat lijkt te verbloemen met mooie verhalen en bespiegelingen op zaken waar weinig kennis over is en al helemaal geen invloed op bestaat.

De vraag die tijdens dit 'Jaar van de Ruimte' prominent naar voren komt: 'Wie maakt Nederland?' is echt actueel. Want is er nog wel een opgave voor de wereld van de Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening? Is er nog noodzaak voor onze discipline, is het nog wel een vak? En hebben we als vakgemeenschap nog wat te betekenen? Is daarvoor wel de minste voorwaarde aanwezig?

Waar we begin jaren 1990 verwachtingsvol naar Den Haag keken – het VROM-gebouw, als eerste duurzame gebouw nog in aanbouw – om te weten waar Nederland naartoe zou bewegen, zijn inmiddels de rollen omgedraaid. De departementen kijken het land in om te weten wat er in Nederland moet gebeuren. In het ooit zo centrale Den Haag heerst een verwarrende mix van onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en gebrek aan inzicht in de opgave en verwachtingen daar wat aan te kunnen doen. Willen alleen is blijkbaar niet genoeg, kunnen is minstens zo belangrijk.

Het Jaar van de Ruimte maakt dat duidelijk. Er wordt teruggekeken op de tijd sinds de Vierde Nota, waarvoor 2015 het ijk-jaar was. Het herinnert ons aan een periode waarin we vol overgave Nederland aan het maken sloegen. Waarin de verhoudingen, verantwoordelijkheden en zelfs investeringen duidelijk waren. De tijd van de sleutelprojecten, van het Vinex-programma van het NAI, noem maar op. De tijd dat in een ster-spot een peinzende dame onder een rood-wit-blauwe lucht over de zee kijkt en haar toekomst veilig ziet in handen van een nota ruimtelijke ordening.

Andere tijden, waar de Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening een andere betekenis in onze maatschappij vervulde, en het belang ervan voor onze toekomst niet hoefde te worden aangetoond, hooguit te worden uitgelegd. De ruimtelijke ordening als voorwaardenscheppend voor een totale maatschappelijke ontwikkeling. Die houding is waarschijnlijk veel te lang volgehouden. De Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening weet waar het goed voor is en schept de voorwaarden voor het geluk van de natie. Recent onderzoek van Willem Buunk (Lector Area Development aan de Hogeschool Windesheim) toont dat het palet aan maatschappelijke waarden die de vakgemeenschap van belang vindt, bedroevend beperkt is en op een steeds kleiner gebied van betekenis wordt. Niet vreemd dus dat Ruimtelijke Ordening en Stedenbouw zowel politiek als bestuurlijke geen issue zijn.

Daarmee krijgen de grote woorden toch betekenis en zijn ze wellicht het begin van iets nieuws. Want natuurlijk is het zo dat bijna heel Nederland door de Nederlanders is gemaakt en we het land ook weer kunnen veranderen. Misschien moeten we met minder geen genoeg nemen. Laten we de vraagstukken waar de urgentie leeft helpen oplossen, laten we ons verbinden met alle waarden die maatschappelijk van belang worden geacht. Laten we ons vol overgave richten op het veranderen van het land. We moeten de fundamenten van onze planning herzien en planning en stedelijke kwaliteit in de breedst mogelijke zin ter dienste stellen aan de toekomst van Nederland.

Grote woorden, toch geen slecht begin.

Paul Gerretsen